

Fest ar bagoù kartoñs e miz Mae 2013. © Mich Beyer

Bro Douarnenez, etre ar bae hag ar bed

Une baie vers le monde

Betek an Eil Brezel Bed e oa Douarnenez ur gumun vihan a Gernev-lzel, **poblet stank** avat, dreist-holl gant pesketourien sardin hag o **gwragez**, merc'hed ar **friturioù**. Ur gêr a **viche-rourien**, ur gêr ruz, **dilennet enni** ar gentañ plac'h bet biskoazh **kuzulierrez-kêr** e Frañs. E 1946 e voe **unanet** gant an teir c'humun dostañ, Ploare, ar **barrez** koshañ war ar maez, ha daou borzh all : Pouldavid (pe Pouldahu) e **pleg** aber ar Porzh-Rhu, ha Treboull en tu all d'ar pont bras.

poblet stank	densément peuplé
gwragez° (gwragez)	épouse(s)
fritur°(ioù)	conserverie(s)
micherour(ien)	ouvrier(s)
kuzulierrez°(ed)-kêr	conseillère(s) municipale(s)
dilenn	élu(e)
unaniñ	(s')unir
parrez°(ioù)	paroisse (par ext. commune)
pleg(où)	pli, ici : coude (virage)

Ar sardin, ar bae, ar bed

Da vare ar Romaned **endeo e veze** fardet un doare **lipig** pesked, **bouzelloù hag all** en **hili**, heñvel ouzh nuoc-mâm Vietnamiz. **Beolioù-sallañ** al labouradeg-se a c'haller gwellet c'hoazh er Gored, e-kreiz "feurm-kêr" Ploarc'h. E-pad meur a **gantved** da c'houde ez eo ar sardin e veze **tennet o bevañs** anezho gant Douarneneziz. Kalz o deus ranket **divroañ** da borzhioù all penn-da-benn d'**ar mor dehoù**, eus **ar Gerveur** da Sant-Yann (Donibane Lohizun) **tra penn** e oa aet kuit ar sardin di.

Abaoe ar bloazioù 1980 n'emañ ket mui ar **peskerezh** e-kreiz ar jeu e-giz gwechall. Echu mare **Yann Grilhaer** a yae betek aodoù Afrika da drapañ **grilhed glas** pe **ruz**, ken e veze graet "**maoritanian**" anezhañ. Koulskoude e vez degaset pesked bemdez gant un toullad bagoù bihan, ha **listri** brasoc'h a zeu eus pell pe belloch (ar Vro-Vigoudenn, Galiza, Iwerzhon, **Bro-Euskal**, ar **Meurvor** Indian zoken evit an **toured**) da bourchas d'ar **c'hrie** pe d'ar friturioù mod nevez a zo chomet. **Kêr-benn** europat ar **pesked-mir** eo Douarnenez c'hoazh. **Ar braz eus** ar bagoù bremañ avat zo **gouelieroù**, ha redadegoù a vez alies er bae. **Batimantoù** kozh zo da welet ivez, koulz er Porzh-Rhu, koulz er **mirdi** en e gichen war Plasenn an Ifern. Eno ivez emañ skol vrudet ar **gilvizien-vor**.

endeo	déjà
e veze	était (forme d'habitude)
lipig(où)	sauce(s)
bouzellenn°(bouzellou)	boyau(x)
hag all	y compris
hili(où)	saumure(s)
beol°(ioù)-sallañ	cuve(s) de salage/salaison
kantved(où)	siècle(s)
tennañ o bevañs	tirer leur subsistance
divroañ	émigrer
ar mor dehoù	au sud de l'île de Sein
ar Gerveur	Belle-Île-en-Mer
tra penn	du fait de
peskerezh	poissonnerie (métier), ici : pêche (métier)
Yann Grilhaer	"Jean Langoustier", c.-à-d. le langoustier typique
grilh(ed) glas	langouste(s) côtière(s)
grilh(ed) ruz	langouste(s) à grosses pinces
maoritanian(ed)	mauritanien(s)
lestr (listri)	vaisseau(x), navire(s)
Bro-Euskal = Euskadi	le Pays basque
meurvor(ioù)	océan(s)
toun(ed)	thon(s)
pourchas	fournir
krie(où)	criée(s) (lieu)
kêr°-benn (kêrioù-penn)	capitale(s) (ville)
pesked-mir	conserves de poisson
ar braz eus	la majorité de
gouelier(ioù)	voilier(s)
batimant°(où)	navire(s)
mirdi(où)	musée(s)
kalvez(kilvizien)-mor	charpentier(s) de marine

Sulvezh fest an Ened warlene. © Mich Beyer

Fest "La Vie en Reuz" er bloaz paseet. © Mich Beyer

pelec'h
emañ?

amañ

Deus 'ta war an aod, ha ni hon do plijadur, plijadur, plijadur

Betek an Ened a zo liammet ouzh ar mor: goude ar gouel-se an hini eo ez ae kuit ar vartoloded da besketa. Douarnenez eo **ar gêr nemeti** e Breizh ma vez graet c'hoazh un Ened **a-feson**, da vat, gant tud a-bell hag a-dost, bras ha bihan, paour ha pinvidik, ha forzh sonerezh ha **goapaerezh**. Abaoe deroù an **naontekvet** kantved da vihanañ, ha pelloc'h zo moarvat: pemp devezh **di-roll** e-tro Meurzh al Lard, gwisket e "**kailharenn**" dre ar ruioù hag an ostalerioù, a-raok **c'hwezhañ an tan** en **Den Paolig**, roue Meurlarjez, da noz Merc'her al Ludu war an aod er Rozveur... Hag "echu an Ened" betek ar bloaz **war-lerc'h**.

Festoù all zo bet e Douarnenez, hag a zo c'hoazh: fest ar bagoù bep eil bloaz abaoe 1986, festoù war-dro ar muzik evel *Arrivées d'Air Chaud* er bloazioù 1980, *Les Arts Dînent à l'Huile* er bloazioù 2000, *La Vie en Reuz* abaoe 2011, ha **na pet** fest pe abaden **rock'n'roll**. War dachenn ar sinema emañ Gouel ar Filmoù, ma vez **pedet** bep bloaz abaoe 1978 pep a **vinorelezh** eus ar bed a-bezh e-pad ur sizhun e fin miz Eost. **Kenaozet** e vez gant Daoulagad Breizh, ar **gevredigezh** a oar brudañ ha **skignañ** ar sinema e Breizh. Abadennoù ar c'helc'h keltiek Korrigez Is a vez ingal war an ton-se ivez, etre c'hoarzh ha stourm, tamm **blaz ar c'hozh** ebet ganto.

ger(ioù)-stur devise(s)
brezhonegadur(ioù) bretonnisme(s)
Skol Ober association de cours de breton par correspondance
interiñ enterrer
karta°(où) charte(s)
kumuniezh°(ioù) kumunioù° communauté(s) de communes
a-zevri activement, résolument

betek jusqu'à, même
an Ened les Gras (carnaval)
ar gêr nemeti la seule ville
a-feson comme il se doit
goapaerezh moquerie, ici : dérision
diroll débridé, déchaîné
kailharenn°(où) souillon(s), ici : déguisement de bric et de broc
c'hwezhañ an tan e mettre le feu à
Den Paolig bonhomme du carnaval (à Douarnenez)
war-lerc'h suivant
na pet beaucoup de
pediñ prier, ici : inviter
minorelezh°(ioù) minorité(s)
kenaozañ association(s)
kevredigezh°(ioù) co-organiser
skignañ diffuser
blaz ar c'hozh (expr) goût de vieux, côté ringard

"Dalc'h mat!", ger-stur kêr Douarnenez

E-touez kêrioù Breizh-Izel, ez eo Douarnenez unan eus ar re ma'z eo chomet ar brezhoneg yezh ar pemdez an diwezhatañ, hag ur bern **brezhonegadurioù** a vez klevet e galleg an dud, hiziv c'hoazh.

Kalzik a vrezhonegerien vrudet zo eus ar vro: Ivon Krog, Marc'harid Gourlaouen, krouet ganti **Skol Ober**, Per Denez, e wreg Frañseza Ker-vental, e vab Gwendal Denez, Youenn Brusq, Andrea ar Gouilh hag he merc'h Nolwenn Korbell. **Interet** eo bet eno ar medisin Laeneg hag ar skrivagner Jakez Riou. Ar **garta** Ya d'ar brezhoneg zo bet sinet gant peder c'humun diwar bemp er **gumuniezh kumunioù**, hag Englev Bro Douarnenez a zalc'h da labourat **a-zevri** war-dro yezh ha sevenadur ar vro abaoe 1996. Evit enoriñ e brezidant Pascal Boccou, marvet e 2010, e oa erruet ar Reda-ge e Douarnenez e 2012.

Eus Douarnenez da Vro Douarnenez

Ugent vloaz zo e voe savet kumuniezh kumunioù Bro Douarnenez gant Poullann, Pouldregad hag ar Yeuc'h. Setu bodet en-dro an holl diriadoù-se, rak gwechall ar Yeuc'h a oa bet trev da Bloare, e-giz Treboul da Boullann ha Pouldahu da Bouldregad. Kerlaz zo deuet da vezañ pempvet kumun Bro Douarnenez abaoe 1996.

Un tammig dindan 15 000 a dud zo o chom e kêr, hag un tamm ouzhpenn 20 000 en holl er gumuniezh.

A bep seurt a vez kavet eno da weladenniñ, estreget nouspet chapel vray : traezh hir e Kerlaz (Trazh Malaouen ha Kervel, bezhin glas flaeius warno a-wechoù, siwazh) ; tornaodoù uhel ar C'hab ha Ti ar C'horriged Leskonil e Poullann ; Koad Neved – hag un diaoul e-barzh an iliz ! - er Yeuc'h, hent ar meilhoù ha Kelc'h Keltiek ar Glaziked e Pouldregad.

Poullann Poullan-sur-Mer
Pouldregad Pouldergat
Ar Yeuc'h Le Juch
tiriad(où) territoire(s)
trev°(ioù) annexe(s)
dont da vezañ devenir
gweladenniñ visiter
bezhin (coll.) glas algues vertes
flaeius malodorant
tornaod(où) falaise(s)
meilh°(où) = milin°(où) moulin(s)